

Linux s lidskou tváří

Nejnovější operační systémy Microsoftu vůbec neplní to, k čemu byly tyto produkty původně určeny. Požírají systémové prostředky a obtěžují uživatele. Jako **OÁZA POHODY** pak působí linuxové distribuce, jako je třeba Xubuntu.

VRATISLAV KLEGA

Xubuntu je speciální odnož velmi rozšířené linuxové distribuce Ubuntu. Toto slovo pochází z Afriky a znamená „Jsem tím, čím jsem, pro to, čím jsme všichni“ nebo také „Lidskost druhým“. A takové je i Xubuntu – skromné, rychlé, s lidskou tváří. Zapomeňte na to, že instalace zabere na disku několik gigabajtů nebo že spolkně třetinu operační paměti. Nebude vás ani peskovat za to, že nemáte nejmodernější grafickou kartu, tak jako to dělá Vista. Spouštění aplikací nebude trvat desítky sekund a zároveň nabídne Xubuntu vše, co budete při běžné práci potřebovat – kancelářské programy, e-mail, internet, zpracování fotografií, přehrávání videa. Na toto všechno vám bude stačit počítač starý pět let.

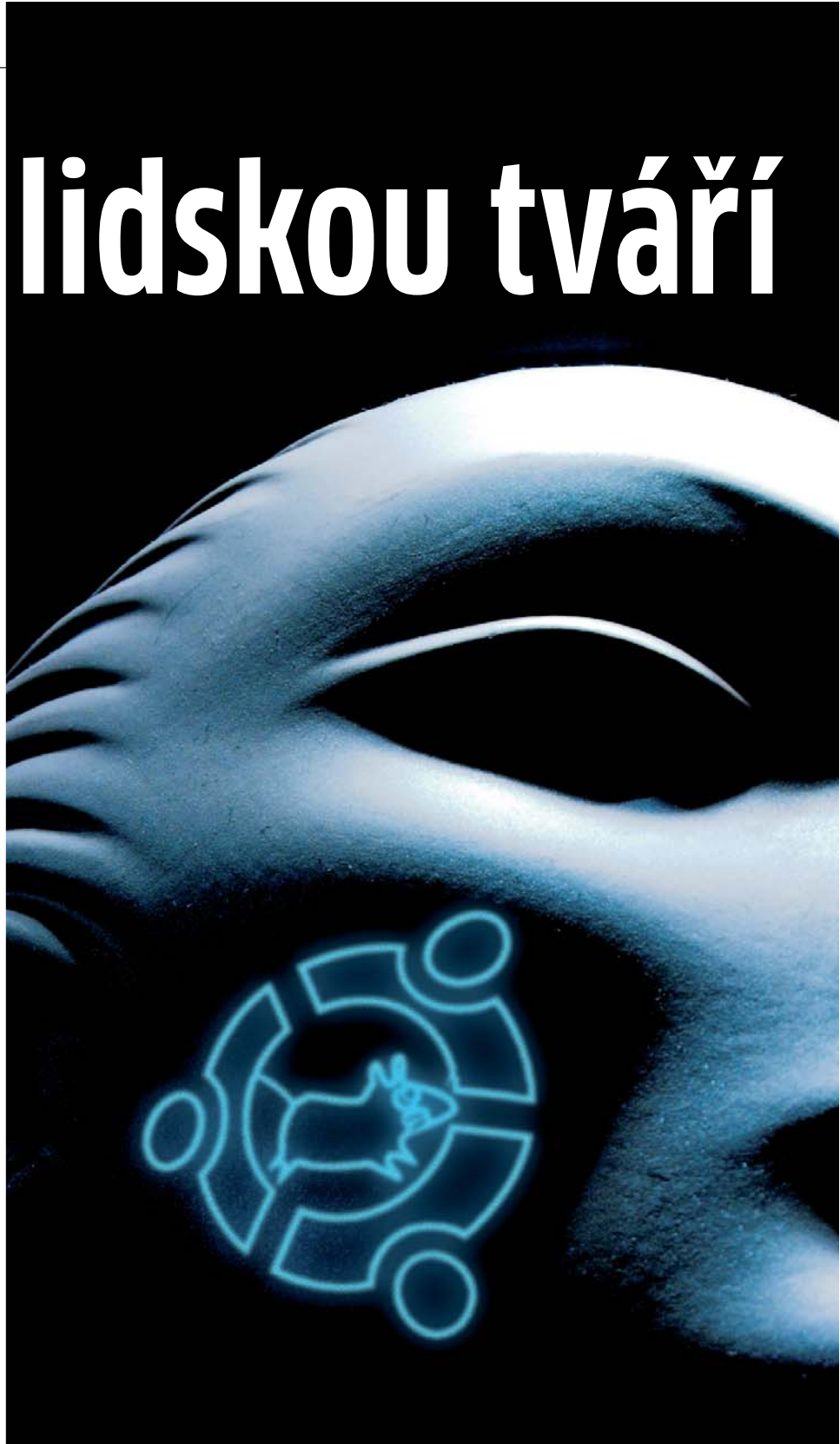
Přesto se Linuxu bojíte? Nemusíte. Xubuntu na vás nebude zkoušet žádná kouzla voodoo. Chip vás provede celým procesem instalace. Váš současný operační systém zůstane nedotčen, stejně jako vaše data. Pokud nechcete do systému vůbec zasahovat, můžete si Linux nainstalovat do virtuálního počítače. Díky tomu, že je systém nenáročný, bude i ve virtuálním stroji pracovat velmi rychle.

Příprava: Vypalte CD

Celá instalace Xubuntu se vejde na jedno CD. Jeho image jsme připravili na Chip DVD. Soubor »xubuntu-8.10-desktop-i386.zip« si rozpakujte na pevný disk. Získáte ISO obraz disku, který pak vypalte na CD. K vypálení můžete použít třeba Nero nebo bezplatný ImgBurn, který najdete na Chip DVD. Tím získáte bootovací CD.

Live CD: Test bez rizika

Dříve než si Xubuntu nainstalujete, můžete si jej zcela bez rizika vyzkoušet. Bootovací CD je totiž zároveň live – Xubuntu se spustí i bez instalace.

NA DVD

Linux s lidskou tváří

Xubuntu 8.10 ► ISO obraz Linuxu

VirtualBox 2.1.4.4 ► virtuální počítač

ImgBurn ► vypalování obrazů disků

Příručka Ubuntu ► rychlá uživatelská příručka

 ► NA DVD: Programy k tomuto článku najdete na DVD pod indexem **XUBUNTU**.

Jak instalovat programy v Xubuntu

Linux nabízí daleko vyšší komfort při instalaci aplikací. Žádné dlouhé shánění, stahování, instalace. Vše probíhá automaticky.

Pro instalaci nové aplikace zvolte »Applications | Systém | Přidat/Odstranit...«. Spustí se nástroj pro přidávání a odebírání aplikací. Do řádku »Search« stačí zadat klíčové slovo nebo přímo název aplikace, kterou byste chtěli nainstalovat. Stačí zadat třeba »vypalování«, a zobrazí se programy, které mají tuto činnost v názvu nebo v popisu. Z nalezených programů se nám nejvíce zalíbil vypalovací program K3b. Proto jsme se rozhodli jej nainstalovat. Zaškrtněte jej ve výběru a klikněte na »Apply Changes«. Budete dotázáni, zda program skutečně nainstalovat – klikněte na »Apply«. Xubuntu teď bude chtít administrátorské heslo, to je ale vše – o nic dalšího se nemusíte starat. Aplikace se sama stáhne a sama nainstaluje. Nic dalšího dělat nemusíte.

Někdy je však třeba nainstalovat aplikaci, kterou ve vyhledávání nenajdete. Může jít například o Skype. Zde je postup odlišný.

Otevřete si webovou stránku www.skype.com a klikněte na »Download Skype«. Zobrazí se seznam operačních systémů, které jsou Skypem podporované. Klikněte na »Ubuntu«. Firefox nabídne stažení souboru,

klikněte na »Uložit soubor«. Soubor se uloží na plochu Xubuntu. Zde na něj stačí dvojitě kliknout, spustí se instalátor balíků. Klikněte na »Nainstalovat balík«. Tím se spustí automatický proces instalace, který se postará o všechno ostatní – stáhnou se potřebné soubory a doplňkové balíčky a provedou se všechny potřebné změny. Skype poté najdete mezi ostatními internetovými aplikacemi.

Komfortní instalace: Stačí si vybrat program, který chcete nainstalovat, a jednoduše jej zaškrtnout.

Vložte vypálené CD do jednotky a restartujte počítač. Vejděte do BIOS počítače (pomocí kláves [F2] nebo [Delete]) a jako »First-Boot-Device« nastavte CD/DVD mechaniku.

Jakmile se počítač začne spouštět z CD, zobrazí se tabulka s výběrem jazyka. Šipkami na klávesnici zvolte »Čeština« a potvrďte klávesou [Enter]. Poté vyberte »Vyzkoušet Xubuntu bez jakýchkoliv změn ve vašem počítači« a opět potvrďte klávesou [Enter]. Začne se spouštět Xubuntu; jelikož se natahuje přímo z CD, je spouštění pomalé a bude trvat několik minut. Po chvíli se zobrazí grafické rozhraní Xubuntu a můžete jej začít používat.

Testování: Seznamte se s Xubuntu

Grafické prostředí si v ničem nezadá s Windows. Mýty o tom, že Linux se ovládá jen z příkazové řádky a že je extrémně složité jej nakonfigurovat, jsou dávnou minulostí. Jediným rozdílem od microsoftských systémů je to, že tlačítko „Start“ se standardně nachá-

zí vlevo nahoře. Po kliknutí na něj se zobrazí jedenáct položek, na které se podrobně podíváme.

Nastavení nebudete při live spuštění potřebovat. Jinak se zde konfiguruje standardní částí systému, jako jsou tiskárny, datum a čas nebo napájení; nejdůležitější je ale »Správce nastavení«, který má podobnou funkci jako Ovládací panely ve Windows.

Aplikace se sama stáhne i nainstaluje

V položce Grafika najdete tři aplikace. Gimp slouží k úpravě obrázků. Není sice tak komfortní jako Photoshop a na jeho ovládání je třeba si zvykat, na druhou

stranu je velmi rychlý a zadarmo. Druhou aplikací je Prohlížeč obrázků, který jako by z oka vypadal prohlížeč obrázků, který znáte z XP. Třetí aplikace slouží ke skenování obrázků.

V položce Hry je k dispozici 17 jednoduchých her. Samozřejmě nemůže chybět hledání min nebo solitaire – to aby se uživatelé XP necítili ochuzeni.

VIRTUALIZACE

Xubuntu virtuálně

Experimentujete raději jen virtuálně? Zkuste to i s Xubuntu

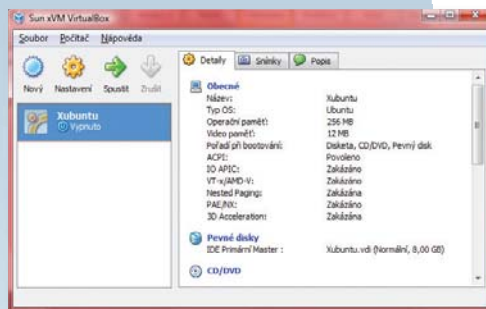
Pro vyzkoušení Xubuntu ve svých Windows a zcela bez rizika budete potřebovat virtuální počítač. Pro experimenty většinou doporučujeme MS Virtual PC, tentokrát ovšem ne: Xubuntu funguje mnohem lépe v programu VirtualBox, který najdete na Chip DVD.

Počítejte s tím, že instalace VirtualBoxu je o něco náročnější než u běžných aplikací – program instaluje ovladače pro USB zařízení a síťové rozhraní. Ve Vístě tak budou neustále vyskakovat potvrzující dialogy.

Po dokončení instalace VirtualBoxu spusťte a klikněte na »Nový«. Spustí se průvodce, klikněte na »Další«. Do řádku »Název« zadejte »Xubuntu«. Typ operačního systému vyberte »Linux«, verze by se měla automaticky přepnout na »Ubuntu«. Pokračujte kliknutím na »Další«. V tomto okně nastavujete operační paměť. Jelikož je Xubuntu nenáročný, 256 MB bude dostačující hodnota. V dalším kroku se vybírá virtuální disk. Klikněte na »Nový« a »Další«. Ponechte volbu »Dynamicly expanding storage« a v dalším kroku nastavte jeho velikost – 8 GB bude s rezervou stačit. Dokončete průvodce.

Tím je virtuální počítač vytvořen. Ještě je třeba k němu připojit instalační CD Xubuntu. Vyberte virtuální počítač a klikněte na »Nastavení«. V levém okně klikněte na »CD/DVD« a zaškrtněte »Připojit CD/DVD mechaniku«. Vyberte »Soubor ISO obrazu« a zadejte cestu k ISO obrazu, který jste rozpakovali z Chip DVD.

Nyní je vše připraveno. Klikněte na »Spustit«, Xubuntu se rozběhne.

Bezpečně virtuálně: VirtualBox je skvělým hostitelem pro otestování Linuxu.

Položka Kancelář obsahuje AbiWord, což je náhražka WordPadu – skutečnému Wordu se tato aplikace nevyrovná, především v live distribuci. Nechybí ani jednoduchý plánovací kalendář a tabulkový procesor Gnumeric, který je alternativou k Excelu.

Další položkou jsou Multimédia. Konkrétně se jedná o aplikace pro přehrávání

hudby, filmů, vypalovací program Brasero a také nástroj pro ukládání zvuků z mikrofону.

Aplikace ve skupině Nástroje jsou podobné nabídce Příslušenství z XP. Nechybí tak kalkulačka, mapa znaků nebo příkazový řádek.

Systém obsahuje spíše administrátorské aplikace, jako je instalace hardwaru, sledování systému, sdílení složek atp.

Velmi dobře je vybavena položka Síť. Zde najdete bittorrentového klienta, internetový prohlížeč Firefox, velmi vydařený instant messenger Pidgin, poštovního klienta Thunderbird a IRC klienta.

Další dvě položky tvoří nápověda ke Xubuntu a poděkování programátorům, poslední je tlačítko pro vypnutí. Xubuntu podporuje jak úsporný režim, tak režim spánku, proto se bez problémů hodí i pro notebooky.

Všechny aplikace si vyzkoušejte – je však třeba počítat s tím, že při načítání z CD budou mnohem pomalejší.

Instalace: Vedle XP

Pokud se vám Xubuntu zalíbilo, můžete se pustit do jeho instalace. Neznamená to však, že byste museli přijít o svůj oblíbený operační systém – Xubuntu nainstalujeme vedle něj. Při dodržení našeho návodu tak nepřijedete ani o stávající systém, ani o soubory na discích.

Instalaci je možné provést přímo z grafického rozhraní, je zde ikona pro spuštění instalace. S tím má však Xubuntu někdy potíže, proto doporučujeme resetovat počítač a postupovat jako při zkoušení live verze – tzn. nabootovat z CD, vybrat češtinu, ale tentokrát zvolte »Nainstalovat Xubuntu«.

Po několika minutách se zobrazí okno s instalací. Již bude vybrána čeština, proto klikněte na »Vpřed«. V dalším kroku se nastavuje časové pásmo, zvolena je správně Praha, proto opět klikněte na »Vpřed«. V dalším kroku si vybíráte klávesnici. Standardně je přednastavena česká QWERTZ klávesnice, na výběr je i QWERTY. V dolní části okna je pak textové pole, do kterého si můžete zkusit psát. Pokračujte kliknutím na »Vpřed«.

V dalším kroku se spustí nástroj, který pomůže s rozdělením disku. Pochopitelně je třeba, abyste měli na disku dostatečné množství volného místa pro instalaci. Xubuntu automaticky rozpozná, že na disku máte jiný operační systém.

Ponechte volbu »S průvodcem«, kterou instalátor nabízí, ale je třeba změnit prostor pro Xubuntu – ten by si totiž nejraději ukousnul celé volné místo. Proto klikněte mezi oranžové a bílé pole a tažením doprava zmenšete

Aktualizace: Ani Xubuntu se nevyhne instalaci aktualizací. Kromě systému se aktualizují i utility.

velikost určenou pro Xubuntu. Doporučujeme nechat pro Linux aspoň 2 GB prostoru. Jakmile budete mít velikost změněnu, klikněte na tlačítko »Vpřed«. Ještě se zobrazí varování, že provádíte změny, klikněte na »Pokračovat«. Spustí se proces rozdělování disku, který může trvat i několik minut.

V dalším kroku je třeba vyplnit osobní údaje – jméno, login, heslo a název počítače. Chcete-li si později ušetřit přihlašování, zatrhněte položku »Log in automatically«. Pokračujte kliknutím na »Vpřed«.

Nyní je vše připraveno na instalaci. Proto klikněte na tlačítko »Nainstalovat«, tím se spustí instalační proces. Ten samozřejmě trvá nějakou dobu, naštěstí je zcela automatický, proto si můžete jít udělat třeba cappuccino. Nakonec se zobrazí hlášení, že instalace je kompletní. Pokračujte kliknutím na »Restartovat nyní«. Nezapomeňte instalační CD vytáhnout z jednotky, už jej nebudete potřebovat.

Na výběr: XP, nebo Ubuntu

Po restartování počítače se zobrazí zavaděč operačních systémů – můžete si vybrat, jestli spustit XP, nebo Ubuntu (Xubuntu používá jádro Ubuntu). Během několika sekund se spustí Xubuntu.

Ze všeho nejdříve zvolte »Applications | Systém | Správce aktualizací«. I Linux je totiž třeba záplatovat, aby z něj byl bezpečný systém. Správce zobrazí aktualizace, které jsou k dispozici, a automaticky všechny označí. Vy jen klikněte na »Nainstalovat aktualizace«. V našem případě se nainstalovalo celkem 183 aktualizací o velikosti 174 MB. Chcete-li mít bezpečný systém, aktualizace nepřeskakujte.

Softwarová výbava: Programy na palubě

Výhodou Xubuntu je, že celá řada aplikací je v systému již nainstalována (snad to nebude vadit Evropské komisi). Jedná se o programy, které jsme vyjmenovávali při použití bez instalace. Stejně programy jsou k dispozici i po nainstalování, jen jsou samozřejmě mnohem rychlejší a budou fungovat bez problémů.

KANCELÁŘSKÉ APLIKACE: Například AbiWord v nainstalovaném systému bez problémů zvládá kontrolu pravopisu, která při startu z CD není funkční. A vůbec pracuje mnohem lépe a je důstojnou náhradou Wordu. Pro plnohodnotnou kancelářskou práci však doporučujeme nainstalovat celou sadu OpenOffice.org. Ta nabízí přece jen lepší funkce a snadnější ovládání a více se blíží kancelářskému balíku Microsoftu.

Jak instalovat programy, to se dočtete v samostatném infoboxu. Do řádku »Search« zadejte »openoffice«. Zobrazí se jednotlivé programy z balíku OpenOffice.org. Zaškrtněte postupně »Textový procesor«, »Tabulky«, »Kreslení«, »Prezentace« a »Vzorce«. Vše potvrďte kliknutím na »Apply Changes«. Xubuntu si ještě jednou potvrdí instalaci, klikněte na »Apply«. Nakonec budete vyzváni k zadání administrátorského hesla, poté již dojde ke stahování a instalaci.

INTERNET: Pro surfování po internetu vám zcela bude stačit předinstalovaný Firefox. Jedná se však o čistý Firefox, bez jakýchkoliv rozšíření a modulů. Díky tomu vám nebude fungovat třeba ani flash na webových stránkách. Jakmile na takovou stránku narazíte, Firefox zobrazí hlášení o problému a zároveň nabídne instalaci plug-inu. Stačí kliknout na »Instalovat chybějící zásuvný modul«. Tím dojde k instalaci potřebného balíku. Výhodou je, že Firefox používá tzv. vyhledávač zásuvných modulů, takže budete mít na výběr z možných doplňků – je pak jen na vás, zda nainstalujete originální Flash od Adobe, nebo nějakou open-source alternativu.

Nemusíte se ani bát, že přijdete o možnost přehrávat typické windowsové formáty, jako je WMV, které používá třeba Česká televize ve svém internetovém vysílání. Jak-

Instalovat Xubuntu, nebo se mu raději vyhnout?

Je Xubuntu řešením pro vás, nebo od něj raději dáte ruce pryč? Podívejte se na desítku výhod a nevýhod tohoto Linuxu.

PROČ XUBUNTU NAINSTALOVAT:

- + malé nároky na hardware;
- + velmi rychlé;
- + stabilní;
- + bezpečné;
- + moderní jádro z Ubuntu;
- + uspokojivé množství aplikací;
- + dostupné, moderní a pokrokové open-source aplikace;
- + skvělá podpora hardwaru;
- + nabídne vše, co běžný uživatel potřebuje;
- + jednoduchá instalace, vyzkoušení bez rizika;

PROČ DÁT OD XUBUNTU RUCHE PRYČ:

- nedostupné některé rozšířené aplikace;
- menší nabídka softwaru než pro Windows;
- ne všechny části systému jsou lokalizovány do češtiny;
- neexistující ovladače pro exotický hardware;
- chybí DirectX, moderní hry si nezahrajete;
- velmi málo rozšířené;
- méně „blbuvzdorné“ než Windows;
- vyšší nároky na uživatele;
- při instalaci nutno vytvořit speciální partition;
- obtížnější řešení problémů;

mile Firefox narazí na takový obsah, nabídne instalaci potřebných kodeků.

Jak přidat Skype, to se dočtete v samostatném infoboxu. Pro ICQ použijte předinstalovaný program Pidgin, který je velmi vydařený a v češtině.

FOTOGRAFIE: Xubuntu má skvělou hardwarovou podporu. Ať už budete kopírovat svoje fotografie přímo z digitálního fotoaparátu, nebo vložíte paměťovou kartu do čtečky, nebude mít Xubuntu problém. Složka s fotografiemi se otevře stejně pohodlně jako ve Windows a stejně pohodlně můžete fotografie překopírovat do počítače. Fotografie a vlastně veškeré dokumenty doporučujeme ukládat do adresáře »Domů«, který najdete na ploše systému. Jedná se o obdobu složky Dokumenty, kterou znáte z Windows. Tato složka je jen vaše a ostatní uživatelé do ní nemají přístup.

MULTIMÉDIA: Přehraje Xubuntu film nebo Video DVD stejně komfortně jako XP? Standardně je v Xubuntu předinstalován přehrávač Totem. Ten je rychlý, poradí si s každým formátem, potíže mu ale dělají titulky. Budete-li chtít sledovat film bez titulků, bude vám přehrávač stačit. Jste-li náročný, pak radíme osvědčený VLC, který doporučujeme i pro Windows.

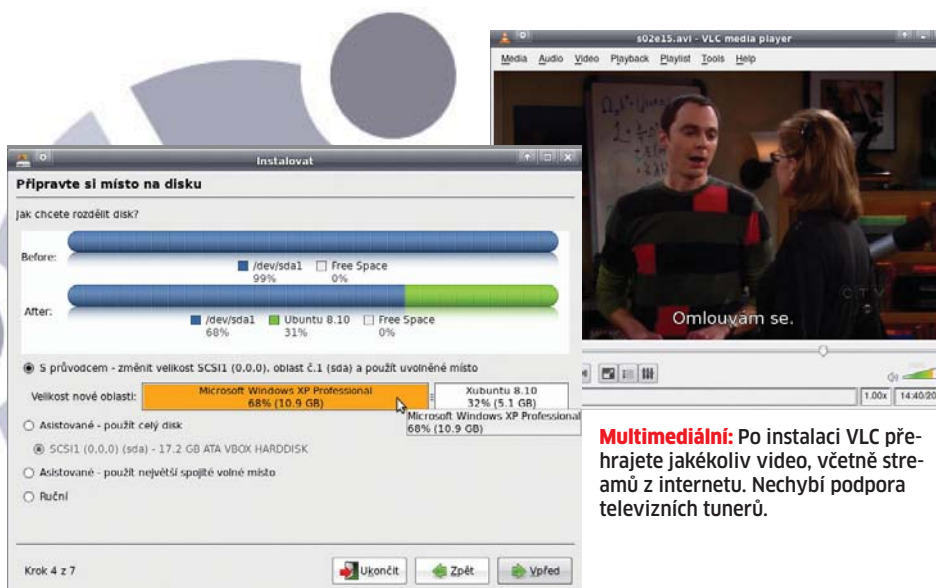
VLC pro Ubuntu je ve skvělé formě a ještě daleko více stabilnější než ve verzi pro Windows. Kromě přehrávání multimédií všech typů si poradí i se streamovaným videem ze sítě a podporuje také televizní tunery – přímo přes VLC tak můžete sledovat i televizi. Samozřejmě ani s titulkami v českém jazyce nemá VLC problémy.

Instalace VLC probíhá trochu odlišným způsobem. Pro instalaci zvolte »Applications | Nástroje | Terminál« a zadejte příkaz

```
sudo apt-get install vlc vlc-plugin-esd mozilla-plugin-vlc
```

Nejprve vás Xubuntu vyzve k zadání administrátorského hesla, pak se stáhne instalační balíček a budete požádáni o potvrzení. Stisknete proto na klávesnici [Y] a [Enter] a tím je vaše práce skončena – VLC se během několika desítek sekund nainstaluje, v programech jej pak najdete ve složce »Multimédia«.

Xubuntu je moderní operační systém, který nabídne úplně všechno, co běžný uživatel při práci na počítači potřebuje. Některé věci jsou trochu jiné než ve Windows, nejedná se však o tak zásadní rozdíly, aby je bystrý uživatel nepochopil. Máte-li dost přebujelých Windows, které spotřebovávají obrovské množství systémových zdrojů (bezdůvodně), zkuste tento lidský Linux vyzkoušet. Nebudete zklamaní. VRATISLAV.KLEGA@CHIP.CZ

Sousedé: Xubuntu se nainstaluje vedle Windows – ta zůstanou nepoškozená, z volného místa si systém vytvoří vlastní partition.

Multimediální: Po instalaci VLC přehrajete jakékoliv video, včetně streamů z internetu. Nechybí podpora televizních tunerů.